

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 62/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Prachová & Partners, s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. RNDr. Silvia Prachová, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky „*sp. zn. 48 Sa 27/2018*“ (správne rozsudku č. k. 7 Sk 51/2019 z 24. júna 2020, pozn.) takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) „*sp. zn. 48 Sa 27/2018*“. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie; zároveň žiada o priznanie finančného zadosťučinenia a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že po tom, ako sa sťažovateľka koncom roka 2017 dozvedela o možnosti posúdenia invalidity a nového určenia invalidného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a o povinnosti Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „Sociálna

poisťovňa“) postupovať podľa § 263a ods. 5, 9 a 10 [ktorý bol na základe nálezů ústavného súdu č. k. PL. ÚS 25/05 zo 7. júna 2006 vložený do citovaného zákona zákonom č. 529/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. októbra 2006 (ďalej len „zákon č. 529/2006 Z. z.“)], listom z 20. februára 2018 požiadala Sociálnu poisťovňu o prehodnotenie výšky invalidného dôchodku, ktorý jej bol priznaný ešte v roku 1994, z dôvodu, že Sociálna poisťovňa po preskúmaní trvania invalidity sťažovateľky v období rokov 2004 až 2006 nepostupovala podľa § 263a ods. 9 zákona o sociálnom poistení.

3. Sociálna poisťovňa rozhodnutím č. 516 005 1840 0 z 20. júna 2018 žiadosť sťažovateľky zamietla s tým, že právna úprava, na ktorú sťažovateľka poukazovala, sa na ňu nevzťahuje, keďže invalidný dôchodok jej nebol odňatý ani jej nebola znížená suma invalidného dôchodku.

4. Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, ústredia rozhodnutím č. 516 005 1840 0 z 9. októbra 2018 rozhodnutie Sociálnej poisťovne potvrdil.

5. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 48 Sa 27/2018-72 z 5. augusta 2019 žalobu sťažovateľky, ktorou sa domáhala preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, zamietol. Podľa názoru krajského súdu v danom konaní nebolo medzi účastníkmi konania sporné, že sťažovateľka splnila podmienky na priznanie starobného dôchodku 30. septembra 2013 a že invalidný dôchodok jej bol odňatý od 24. februára 2017, pričom podľa § 112 ods. 9 zákona o sociálnom poistení suma invalidného dôchodku, ktorá bola vyplatená odo dňa vzniku nároku na starobný dôchodok, bola zaúčtovaná so sumami starobného dôchodku. Spornou právnou otázkou bolo, či po podaní žiadosti o prehodnotenie sumy invalidného dôchodku prichádzalo do úvahy prehodnotenie sumy invalidného dôchodku z dôvodu preskúmania trvania invalidity žalobkyne podľa § 263 ods. 2 zákona o sociálnom poistení účinného do 18. júla 2006. Krajský súd dospel k záveru, že v prípade sťažovateľky by bolo možné pri ustálení vyššej sumy dávky túto zvýšenú dávku priznať tri roky spätne od uplatnenia nároku na jej zvýšenie, t. j. do 23. februára 2015. V tomto období však už žalobkyňa na základe právoplatného rozhodnutia Sociálnej poisťovne z 1. decembra 2016 nebola poberateľkou invalidného dôchodku, keďže od 30. septembra 2013 jej bol priznaný starobný dôchodok, pričom skutočnosť, že invalidný dôchodok jej bol odňatý na základe rozhodnutia z 15. decembra 2016 dňom 24. februára 2017, nie je relevantná. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že priznaním starobného dôchodku spätne k 30. septembru 2013 zanikol súčasne k uvedenému dňu aj invalidný dôchodok, pričom suma vyplateného invalidného dôchodku za obdobie od 30. septembra 2013 do 24. februára 2017 sa podľa § 112 ods. 9 zákona o sociálnom poistení zúčtovala so sumami starobného dôchodku. Dôvodom na zamietnutie žiadosti o prehodnotenie sumy invalidného dôchodku bolo teda uplynutie zákonom ustanovenej doby pre zmenu sumy dávky invalidného dôchodku.

6. Najvyšší súd rozsudkom č. k. 7 Sk 51/2019 z 24. júna 2020 kasačnú sťažnosť sťažovateľky, v ktorej namietala, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil, zamietol ako nedôvodnú. Najvyšší súd dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je, čo sa týka jeho výrokovej časti, vecne správny, ale na rozdiel od krajského súdu zastáva názor, že § 263a ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 529/2006 Z. z. sa na daný prípad aplikovať mohol, keďže vo vzťahu k sťažovateľke bolo preskúmané trvanie invalidity podľa § 263 ods. 2 zákona o sociálnom poistení účinného do 18. júla 2006. Uvedené však nič nemení na tom, že sťažovateľke nič

nebránilo, aby sa v relevantnom čase, t. j. po tom, ako jej Sociálna poisťovňa listom z 1. júna 2006 oznámila, že sa jej bude invalidný dôchodok naďalej vyplácať v sume, v akej jej patril do zistenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, obrátila podnetom na Sociálnu poisťovňu a iniciovala postup podľa § 263a ods. 1 písm. c) v spojení s § 263 ods. 5 zákona o sociálnom poistení. Sťažovateľka opravným prostriedkom nenapadla ani rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. 516 005 1840 0 z 1. decembra 2016 o priznaní starobného dôchodku sťažovateľke v sume 480,20 eur mesačne vrátane na túto sumu nadväzujúcich neskorších valorizácií, ani rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. 516 005 1840 0-I. z 15. decembra 2016 o odňatí invalidného dôchodku sťažovateľke, ktoré sa stali právoplatnými. Vzhľadom na skutočnosť, že ide o vec rozhodnutú, je vylúčené opätovné rozhodovanie o nároku sťažovateľky na invalidný dôchodok. Názor sťažovateľky, že invalidný dôchodok bol prekvalifikovaný na starobný dôchodok, nie je vzhľadom na znenie § 263 ods. 9 zákona o sociálnom poistení správny.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], v ktorej zopakovala svoje výhrady proti rozsudku krajského súdu spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako ich uviedla v kasačnej sťažnosti. Sťažovateľka zároveň vyjadrila nesúhlas s uznesením najvyššieho súdu, ktorému vytkla, že „*sa plne stotožnil s názormi predchádzajúcich súdov a kasačnú sťažnosť zamietol*“ a že jeho konaním došlo k porušeniu v záhlaví označených práv sťažovateľky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd súc viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde) zásadne môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenie o porušení iných práv, resp. iným subjektom uvedeným v odôvodnení sťažnosti mimo petit návrhu, ústavný súd považuje iba za súčasť argumentácie (III. ÚS 443/2017).

9. Ústavný súd, akceptujúc autonómiu vôle navrhovateľov, ak zákon o ústavnom súde vyslovene neuvedie inak, nemá možnosť rozhodovať *ultra petitum* a rozširovať individuálnu ochranu ústavnosti nad rámec, ktorý navrhovatelia požadujú (navrhujú). Taká možnosť tu nie je ani v prípade, že by zo skutkového stavu opísaného v návrhu na začatie konania vyplývali porušenia ďalších článkov ústavy alebo medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 7 ods. 5 ústavy. Bez aktívneho prístupu navrhovateľov ústavný súd zásadne nie je oprávnený ani povinný prijímať výroky, ktorých sa navrhovatelia v petite nedomáhali, hoci by sa

javili ako účinný prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd. Preto treba za osobitne dôležitú považovať náležitosť návrhu spočívajúcu v tom, že navrhovateľ musí uviesť, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (m. m. III. ÚS 419/2018).

10. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom tohto návrhu, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti (tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde; pozn.), z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnanú ústavnoprávnou solemnitou, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd.

11. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu „*sp. zn. 48 Sa 27/2018*“, s ktorým sťažovateľka nesúhlasí, a najvyššiemu súdu vytýka (iba), že „*sa plne stotožnil s názormi predchádzajúcich súdov a kasačnú sťažnosť zamietol*“.

12. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že neobsahuje osobitné náležitosti, ktorými sú označenie právoplatného rozhodnutia, ktorým podľa sťažovateľky boli porušené jej základné práva a slobody [§ 123 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde], a uvedenie konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľky dôjsť k porušeniu jej základných práv [§ 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde].

13. Rozsudok najvyššieho súdu, ktorý sťažovateľka pripojila k ústavnej sťažnosti, bol vydaný 24. júna 2020 pod č. k. 7 Sk 51/2019, pričom z neho vyplýva, že najvyšší súd zamietnutie kasačnej sťažnosti sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu založil na iných (rozdielnych) dôvodoch ako krajský súd, ktorý rozsudkom č. k. 48 Sa 27/2018-72 z 5. augusta 2019 žalobu sťažovateľky zamietol (body 5 a 6). Tvrdenie sťažovateľky, že najvyšší súd „*sa plne stotožnil s názormi predchádzajúcich súdov*“, teda nie je pravdivé.

14. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. US 311/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. US 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento

natol'ko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

15. Obsahom ústavnej sťažnosti takéto námietky sťažovateľky (zastúpenej kvalifikovanou právnu zástupkyňou) neboli, preto nebol žiadny právny dôvod na ústavný prieskum rozsudku najvyššieho súdu.

16. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva smie byť sťažnosť v zásade odmietnutá ako neprijateľná podľa čl. 35 ods. 3 dohovoru, pokiaľ bola vedome založená na nepravdivých faktoch, a rovnako ak používa útočný, resp. hrubo urážlivý jazyk (k tomu pozri Řehák v. Česká republika, No. 67208/01, rozhodnutie z 18. mája 2004 či m. m. III. ÚS 52/06).

17. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názormi všeobecných (správnych) súdov nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) totiž nepatrí právo sporových strán ani účastníkov správneho súdneho konania dožadovať sa nimi navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sporová strana predkladá (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 284/08).

18. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu